

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2021 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken en evaluatie ouders

Inleiding

Als lerende organisatie hechten wij belang aan een stevige kwaliteitszorg. Wij organiseren ons op basis van vertrouwen in vakmanschap, wat vraagt om een continue blik op de resultaten vanuit verschillende perspectieven. Om dit te bewerkstelligen is naast kwantitatieve informatie, zoals de evaluatie van activiteiten, het financieel jaarverslag en inhoudelijke kengetallen, ook betekenisvolle kwalitatieve informatie nodig van alle actoren. Deze informatie moet expliciet maken wat de realiteit en de cultuur van de organisatie is. Als onderdeel van het bestuursverslag stelt het samenwerkingsverband jaarlijks een zelfevaluatie op, die betrekking heeft op twee schooljaren. De zelfevaluatie wordt ieder jaar gebaseerd op drie onderdelen van onze kwaliteitszorg:

1. *Gebiedsgesprekken*

Als samenwerkingsverband kiezen wij voor narratieve verantwoording in plaats van uitgebreide schriftelijke verantwoording per school, om zo de administratieve last voor scholen en schoolbesturen te beperken. Dit past bij de visie van waaruit wij werken, tijd en geld moet naar de ondersteuning van leerlingen gaan. Middels gebiedsgesprekken leggen de scholen jaarlijks verantwoording af over hun inzet voor passend onderwijs. Met elkaar in gesprek en van elkaar leren: hoe organiseren wij passend onderwijs; ieder voor zich en samen? Wat kunnen wij aan elkaar hebben en van elkaar leren? Deze gesprekken worden zo veel mogelijk gevoerd met groepen scholen die in eenzelfde gebied liggen. In 2022 (verantwoording over 2021) zijn de gesprekken gevoerd aan de hand van vragen die de scholen zelf hebben aangedragen. Van de scholen was 73% aanwezig (vorige jaren 80%). De kwaliteitscommissie en voortgangscmissie zijn geïnformeerd over welke scholen niet aanwezig waren.

2. *Evaluatie ouders*

Ouders van leerlingen die overstappen naar het speciaal(basis)onderwijs met een toelaatbaarheidsverklaring worden door het samenwerkingsverband gebeld over het overgangstraject. Daarin wordt gevraagd of zij goed zijn geïnformeerd, mee konden beslissen, zich serieus genomen voelden, op de hoogte zijn van afspraken over tussentijdse evaluatie en of terugplaatsing een reële optie is. Ouders van leerlingen die op de reguliere basisschool extra middelen ontvangen vanwege medische/chronische problematiek worden ook nagebeld met de vraag of de inzet van deze middelen in samenspraak met hen plaatsvindt. De evaluatieformulieren worden tweemaal per jaar geanalyseerd, waarvan een notitie wordt besproken in de voortgangscmissie.

3. *Schriftelijke verantwoording schoolbesturen, verdiepingsgesprekken*

Jaarlijks verantwoorden alle schoolbesturen zich over de ontvangen passend onderwijs middelen vanuit het samenwerkingsverband aan de hand van een vast format. De vragen in dit format gaan over de gestelde doelen en het bereikte resultaat. Wij stimuleren schoolbesturen om de antwoorden ook op te nemen in het eigen jaarverslag. Het daagt de schoolbesturen uit om in gesprek te gaan met

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2021 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken en evaluatie ouders

hun scholen, de Raad van Toezicht en Medezeggenschapsraad over de gewenste kwaliteit van passend onderwijs. Het geeft het samenwerkingsverband zicht op hoe de schoolbesturen de middelen verdelen, met welke resultaten en hoe zij daarop sturen.

1. Reflectie op Gebiedsgesprekken

In april 2022 zijn er gebiedsgesprekken gevoerd met de schooldirecties. In vier groepen, geografisch verdeeld, is gesproken over uiteenlopende thema's. In alle groepen is gestart met een 'mini masterclass' van de consultant gedrag van het samenwerkingsverband over traumasensitief lesgeven. Hiervoor is gekozen omdat wij merken en verwachten dat scholen in de huidige context (Covid-19 en Oekraïense leerlingen) tegen hun grenzen aanlopen rondom leerlingen met gedragsproblematiek. De bereidheid van scholen om leerlingen te ondersteunen is groot, maar zij geven aan dat het lerarentekort een belemmerende rol speelt bij het passend maken van het aanbod. Op veel scholen leidt de personeelsproblematiek tot onvoldoende flexibiliteit en aandacht voor leerlingen op individueel niveau. Het gaat hierbij enerzijds om een tekort aan personeel, anderzijds om hoog ziekteverzuim. Daarnaast ervaren scholen te weinig steun vanuit de jeugdhulp, waardoor zij deze taken zelf oppakken ten koste van de onderwijsondersteuning. Ook bij het CJG en de jeugdhulpaanbieders is sprake van personeelstekorten, gecombineerd met een grote druk op financiële middelen. Het samenwerkingsverband bespreekt dit met de kernteampartners en gemeenten en zet in op de uitvoering van het Jeugdondersteuningsplan.

Voorafgaand aan de gebiedsgesprekken zijn per groep vragen geïnventariseerd die scholen aan elkaar wilden stellen. Per groep is in subgroepen over deze vragen gesproken. Onderwerpen die de revue zijn gepasseerd: aanbod voor hoogbegaafde leerlingen, woordenschat (anderstalige) kleuters, NT2 leerlingen, duurzame zorgstructuur, passend aanbod bij lage weging/grote spreiding, toetsing/leerling volgsystemen, gedrag, stimuleren eigenaarschap bij leerlingen, effecten Covid-19, dyslexie, vergoede zorg in de klas. De projecten en activiteiten die het samenwerkingsverband momenteel uitvoert sluiten goed aan op deze vragen. Volgend schooljaar willen we drie 'online inloopsessies' organiseren waarbij scholen met een goed voorbeeld hun verhaal vertellen en de andere scholen hen hierop kunnen bevragen. Op deze manier wil het samenwerkingsverband het met elkaar leren verder versterken. Eén van de onderwerpen die we op deze manier willen laten terugkomen is het gebruiken van een 'kind Rapportfolio'.

In het laatste gedeelte van de gebiedsgesprekken zijn we plenair in gesprek gegaan over twee vragen:

1. "Welke overwegingen spelen een rol bij het wel of niet aannemen van 'leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften' en hoever ga je om een leerling op je school nog onderwijs te bieden?"

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2021 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken en evaluatie ouders

2. “Hoe kom je tot de juiste keuze van een school bij een verwijzing? Ken je de expertisegebieden van gespecialiseerde scholen?”

Ook deze twee vragen zijn door de scholen zelf benoemd in de inventarisatie. Vanwege de relevantie voor alle scholen en het samenwerkingsverband zijn deze twee vragen in alle vier de groepen besproken. Scholen geven aan dat bij de aanname van nieuwe leerlingen vooral de groepsgrootte en groepsdynamiek een doorslaggevende rol spelen. Ook het welbevinden van de leerkracht waar de nieuwe leerling geplaatst wordt speelt een rol. Sommige scholen noemen daarbij nadrukkelijk dat ook gekeken wordt naar de andere groepen waar de leerling naar doorstroomt. Enkele scholen nemen het besluit tot aanname met het hele team, bij de meeste scholen wordt dit besluit genomen door de intern begeleider/directeur. Het bao-bao formulier, voor zij-instromers binnen regulier onderwijs, is bij de meeste scholen bekend. Onvrede ontstaat bij scholen wanneer de aangeleverde informatie vanuit de oude school, voorschoolse voorziening of ouders niet compleet is. De scholen in Haarlem geven aan dat door het plaatsingsbeleid de ‘onderzoekperiode’ soms te kort is om een goede beoordeling te maken. Het samenwerkingsverband signaleert dat scholen het aannameproces verschillend inrichten en dat hierin verbeteringen aan te brengen zijn. Het project ‘aanmelden en intake’ heeft in de afgelopen twee jaar een stappenplan gemaakt dat scholen hierbij kan ondersteunen. Dit stappenplan kan nog beter onder de aandacht worden gebracht.

De antwoorden van scholen op de tweede vraag zijn eenduidig. Het aanbod van de cluster 3 scholen is goed bekend, het aanbod van het IKC Zuid-Kennemerland minder. Scholen hebben geen helder beeld van het aanbod dat beschikbaar is op de IKC Zuid-Kennemerland locaties en welk specifiek aanbod gekoppeld is aan een bepaalde locatie. Daarnaast ervaren scholen verschillen tussen de IKC Zuid-Kennemerland locaties in het aannamebeleid. Scholen handelen hierin vooral pragmatisch; rondbellen waar plek is en ouders wijzen op de mogelijkheden die er zijn. Het samenwerkingsverband herkent de onduidelijkheid rondom het aanbod op het IKC Zuid-Kennemerland, dat nog volop in ontwikkeling is. Binnen de stuurgroep IKC stuurt zij aan op communicatie over het IKC Zuid-Kennemerland richting de reguliere basisscholen.

Tot slot is er tijdens de vier gesprekken een ‘vraag en aanbod’ bord gevuld door de scholen zelf. Hierop zijn goede voorbeelden en vragen aan elkaar verzameld. Het samenwerkingsverband verwerkt deze digitaal en deelt dit met alle scholen (directie en intern begeleiders). Ook dit is een manier om het met elkaar leren binnen de regio te versterken.

2. Reflectie op (proces) evaluatie ouders

Ouders van kinderen waarvoor het samenwerkingsverband een aanvraag toelaatbaarheidsverklaring (TLV) ontvangt, worden door het samenwerkingsverband gebeld. Middels een aantal standaardvragen wordt gekeken naar het verloop van het proces. Met name wordt getoetst of

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2021 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken en evaluatie ouders

ouders zich een gelijkwaardige partner hebben gevoeld. Naar aanleiding van de evaluatie met ouders in 2021 ontstaat het volgende beeld:

- Over het algemeen zijn ouders net als voorgaande jaren tevreden over hoe het proces tot het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring voor hun kind is verlopen. Op de vraag; 'Is het besluit voor de overgang naar de nieuwe school samen met u genomen?', is het antwoord bijna altijd 'ja'. Ook ouders die ontevreden zijn over wat de school heeft kunnen bieden aan hun kind geven op deze vraag een positief antwoord. Ongeveer 20% van de ouders geeft aan dat zij het initiatief hebben genomen voor plaatsing in het gespecialiseerd onderwijs. Dat percentage is in vergelijking met voorgaande jaren gestegen. Een beperkt aantal ouders heeft het proces als negatief ervaren, dit aantal is vergelijkbaar met voorgaande jaren.
- De ouders die zijn gebeld omdat hun kind extra middelen op de basisschool ontvangt (TLV op Bao) zijn allen tevreden over hoe zij betrokken worden bij het opstellen van het ondersteuningsplan.
- Opvallend is dat enkele ouders aangeven dat het (te) lang heeft geduurd voordat hun kind geplaatst kon worden op de nieuwe school. In eerdere evaluaties is dit niet genoemd.
- Twee ouders geven aan dat het leerlingenvervoer nog niet geregeld is/voor problemen zorgt. Dit komt in deze evaluatie ook voor het eerst aan de orde.
- De meeste ouders voelen zich serieus genomen en zien zichzelf als een gelijkwaardige partner. Soms is er twijfel, omdat ze wel betrokken zijn in het proces maar vinden dat de reguliere school meer had moeten en kunnen bieden.
- De mogelijkheid en termijn van terugplaatsing is soms een gespreksonderwerp, maar er worden geen concrete afspraken gemaakt. Slechts één ouder noemt een concrete afspraak die met de verwijzende school is gemaakt. Soms is terugplaatsing niet aan de orde vanwege leeftijd of onderwijsbehoeften. Sommige ouders geven aan dat zij geen terugplaatsing willen. De afspraken over tussentijdse evaluaties zijn voor ouders over het algemeen onduidelijk (ca. 50%) of niet besproken (ca. 50%).
- Alle ouders geven aan dat zij weten bij wie ze terecht kunnen met vragen.
- Over de tweede deskundige zeggen ouders meestal dat zij weten wie als tweede deskundige bij de aanvraag is betrokken. In sommige gevallen vinden zij dit een meerwaarde, in andere gevallen noemen zij het onnodig.
- De duur tussen afgifte van de TLV en het moment dat ouders gebeld worden is niet altijd optimaal; een enkele keer te snel (geven ouders zelf aan), soms te lange tijd ertussen. In principe proberen wij ouders binnen redelijke termijn na afgifte te bellen, maar dit lukt niet altijd doordat er in sommige periodes veel aanvragen tegelijk worden gedaan.

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2021 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken en evaluatie ouders

3. Reflectie op de schriftelijke verantwoording schoolbesturen

De kwaliteit van de schriftelijke verantwoording is in de afgelopen vier jaren gegroeid. Met name de verantwoording over de ontvangen middelen voor ondersteuning van specifieke leerlingen (TLV op bao) en inzet van de expertise gespecialiseerd onderwijs t.b.v. reguliere basisscholen zijn dit jaar verbeterd. Het samenwerkingsverband heeft hierdoor een goed beeld over hoe de middelen worden ingezet en wat dit oplevert. Het aantal TLV's op de bao per schoolbestuur verschilt, ook wanneer rekening wordt gehouden met de grootte van het schoolbestuur.

De manier waarop de grote schoolbesturen de middelen voor passend onderwijs verdelen onder hun scholen verschilt. Twee schoolbesturen gaan uit van solidariteit, wat inhoudt dat de kosten van de plaatsingen in het gespecialiseerd onderwijs gezamenlijk gedragen worden. Twee schoolbesturen gaan bij de verdeling uit van de overzichten per school vanuit het samenwerkingsverband, waarbij een deel wordt ingezet voor formatie van de interne begeleiders. Een vijfde schoolbestuur reserveert daarnaast een deel van de ontvangen middelen voor een bovenschools calamiteitenfonds.

De grondgedachte van het TOP initiatief, beleidsvrijheid voor scholen om (passend) onderwijs vorm te geven, wordt door de meerderheid van scholen ervaren. De schoolbesturen geven hier vorm aan door de besluitvorming over de inzet van passend onderwijsmiddelen (deels) op schoolniveau neer te leggen. Daarnaast zien we in de verantwoordingen terug dat onze scholen 'passend onderwijs' als onderdeel van het totale onderwijs zien, overeenkomstig met de visie dat passend onderwijs voor alle leerlingen is. Dit zien we bijvoorbeeld aan de antwoorden op de vragen rondom 'zicht op kwaliteit' en 'bespreking met de intern toezichthouder'. De meeste schoolbesturen geven aan dat het thema 'passend onderwijs' wordt besproken als onderdeel van de onderwijskwaliteit; zowel tussen bestuur en scholen als tussen bestuur en intern toezichthouder. Het gaat hierbij om verantwoording op de inhoud en financiën. Een van de grote schoolbesturen geeft aan dat het passend onderwijsaanbod voorkomt in de missie en daarop specifiek wordt verantwoord aan de Raad van Toezicht. Een ander schoolbestuur benoemt expliciet dat passend onderwijs als thema wordt besproken met de MR.

Overall geven de verantwoordingen het beeld dat schoolbesturen goed zicht hebben op de kwaliteit van het (passend) onderwijs. Zij kunnen goed benoemen wat er nog beter kan en wat daarvoor nodig is. Bijna alle schoolbesturen geven aan dat de kwaliteit van onderwijs onder druk staat vanwege het lerarentekort. De Covid-19 periode heeft ervoor gezorgd dat de ontwikkeling van de kwaliteit is vertraagd. Binnen veel schoolbesturen heeft het onderwijs aan hoogbegaafde/meerbegaafde leerlingen prioriteit, waarbij vooral wordt gezocht naar manieren om het aanbod beter af te stemmen op deze leerlingen en het signaleren te versterken. Een schoolbestuur geeft aan dat de relatie tussen de onderwijsconsulenten van het samenwerkingsverband en de

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2021 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken en evaluatie ouders

kwaliteitsmedewerkers van de schoolbesturen sterker is geworden. Daardoor wordt het zicht op de onderwijskwaliteit verrijkt en acties beter afgestemd.

Het voldoen aan zorgplicht lukt in de meeste gevallen. Daar waar het niet lukt wordt de samenwerking met het samenwerkingsverband als prettig en essentieel ervaren. Bij deze vraag wordt door enkele schoolbesturen genoemd dat professionalisering op het gebied van oudercommunicatie wenselijk is.

De ondersteuningsmiddelen worden op de scholen ingezet voor personeel (grootste deel), materieel, onderzoek, professionalisering en inhuur van expertise. Soms is een deel van de financiële inzet gekoppeld aan benoemde doelstellingen op het gebied van passend onderwijs. Dit is vooral terug te zien in de verantwoording van de kleine schoolbesturen.

Naast de ondersteuningsmiddelen (vast ondersteuningsbudget keer aantal leerlingen) hebben besturen zich verantwoord over de ontvangen TLV's op de bao. Dit zijn leerlingsspecifieke middelen die de reguliere basisschool ontvangt. Er is uitgevraagd waaraan de middelen zijn besteed en of ouders hierbij zijn betrokken. In het algemeen geven de verantwoordingen hierover voldoende informatie. Bij enkele scholen hebben we extra informatie opgevraagd omdat de beschrijving te summier was. In vergelijking tot voorgaande jaren lijkt de betrokkenheid van ouders vergroot of is dit beter beschreven.

Twee schoolbesturen ontvangen middelen om hun expertise vanuit het gespecialiseerd onderwijs (SO-cluster 3, drie scholen) beschikbaar te stellen voor alle reguliere basisscholen binnen het samenwerkingsverband. Deze middelen worden grotendeels ingezet voor personeel. De drie de scholen hebben hun expertise ingezet in de vorm van adviezen, observaties en het delen van materiaal en organiseren van workshops. De reguliere scholen geven hierover positieve feedback aan de scholen, dit sluit aan op het beeld van het samenwerkingsverband. Enkele workshops zijn niet doorgedaan vanwege te weinig animo, te verklaren door de drukte rondom de Covid-19 periode. Alle drie de scholen hebben dit jaar ondersteuning geboden aan scholen binnen en buiten hun eigen schoolbestuur.